

мінального кодексу УРСР, але слідство провести не в Києві, а в Донецьку, для чого є процесуальні підстави».

А далі, як кажуть, справа техніки: «справедливий і гуманний суд» у Дружківці Донецької області «виділив» Миколі Руденку сім років таборів суворого режиму і п'ять років заслання.

Майже повністю відбувши термін, визначений судом, Микола Руденко тільки в часи горбачовської «перестройки» вирвався із заслання і виїхав за кордон, за що був позбавлений громадянства СРСР. Та незважаючи ні на що, він наполегливо продовжує виконувати свою програму життя. Пише й оприлюднює працю «Шлях до хаосу», де піддає нищівній критиці «перестройку» Горбачова, пророческо показавши, що реформи, які не узгоджуються з космічним законами розвитку суспільства, — приречені, це шлях до хаосу. Згодом з-під його пера виходить низка статей, у яких він повертає природу в товарне виробництво, звідки її свого часу вигнав Маркс. У праці «Гносис і сучасність» він досліджує співвідношення фізичного й метафізичного. Не можна не згадати і його наукового роману «Сила Моносу», єдиного твору в українській літературі, де автор настільки глибоко проникає в науковий світ, що він стає не фоном, на якому проходить життя героїв, а є основним предметом зображення.

Микола Руденко залишив нам велику спадщину не тільки в галузі літератури, а й філософії, економіки, космології, соціології, що викликає цікавість громадськості, до якої повинні постійно будити ентузіасти, які зібралися в «Науковому товаристві ім. Сергія Подолинського».

О. М. Волкова,

старший викладач кафедри
історії економічних вчень та економічної історії,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ ПОНЯТЬ ФІЗИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ

The given materials research into the role of the state in forming institutional environment for activities done by economic entities. The main types of states and peculiarities of their influence on economic processes are considered.

З часів появи держави по сьогоднішній день існує дискусія щодо місця, ролі і значення держави. Світова економічна думка

має багато варіантів-відповідей на це питання, які відобразилися у визначенні типу держави: «ідеальна держава» епохи Античної Греції, «поліцейська держава»¹ епохи меркантилізму, правова держава епохи Просвітництва, держава капіталістичних суспільств — нічний сторож, держава як елемент надбудови економічного базису у марксизмі тощо. Ці та інші типи держави по-різному впливали на перебіг економічних процесів та відображались в економічній думці.

Фізична економія, початки якої йдуть ще від фізіократів, розглядає державу як простір дій економічних суб'єктів. Ідея фізіократів про космічний порядок, універсальну гармонію, якій однаково підпорядковані матерія і людство, дала можливість ввести в науковий категоріальний апарат економічної теорії принципи суб'єктності, монадності та інші, які дозволяють по-новому розглянути механізми руху економічної системи. Держава в цих умовах відіграє важливу роль по забезпеченню умов існування і взаємодії економічних суб'єктів, створенню економічного простору.

Фізична економія, використавши методологічний арсенал квантової фізики, надбання фізіократів, покликана досліджувати закономірності руху економічної системи, рушійні сили, що забезпечують динаміку економічних процесів, простір їх прикладання тощо. Окрім природних сил, що використовуються людьми в економічній діяльності, велику роль відіграють суспільні сили, які сформувалися в результаті свідомої діяльності людей. Економічні суб'єкти виступають носіями цих суспільних сил, а простором їх розгортання є суспільне середовище. В системі понять і категорій, що відображають процеси функціонування і розвитку господарської сфери суспільне середовище, подібно силовому полю, впливає на вектор прикладання сил економічними суб'єктами та ефективність їх діяльності. Таке середовище представляють економічні інститути, формування яких є функціями держави.

Держава історично змінюється від общинної, територіальної, централізованої імперії до виникнення національної держави. В залежності від особливостей державного устрою суспільство формує економічні інститути, які вирішальним чином впливають на розгортання рушійних сил економічної системи.

В ринковій економічній системі на етапі її фінансово-кредитного розвитку роль держави, головним чином, пов'язана з фор-

---

¹ Термін «поліція» меркантилістами Німеччини 18 століття трактувався як мистецтво державного управління, а діяльність держави називалась поліцейською.

муванням фінансово-кредитних інститутів. Від їх якості залежить ефект діяльності господарюючих суб'єктів. З появою національної держави, завоюванням людьми особистої свободи та домінування приватної власності на засоби виробництва зв'язки між суб'єктами забезпечують економічні інститути, створені державою.

Література

1. Шумпетер Й. А. История экономического анализа В 3-х т. / Пер. с англ. под ред. В. С. Автономова. — СПб. Экономическая школа, 2001. — Т. 1.
2. Тойнбі А. Дослідження історії / Пер. с англ. — К.: Основи, 1995.
3. Парсонс Т. Система современных обществ. — М.: Аспект-Пресс, 1997.
4. Сравнительное изучение цивилизаций: Хрестоматия / Сост. П. С. Эрасов. — М.: Аспект-Пресс, 2001.
5. Богданов А. А. Тектология: всеобщая организационная наука: В 2 кн. — М.: Экономика, 1989. — Кн. 1.

М. П. Грицай, зав. відділом
Українського інституту екології людини

РОЗВИТОК ІДЕЙ СЕРГІЯ ПОДОЛИНСЬКОГО У ПРАЦЯХ АЛЕКСА ПОДОЛИНСЬКОГО

Alex Podolynskyi realizes in practice new ecologic and economic paradigm by Sergii Podolynskyi containing the humanity development strategy with energy conservation and accumulation on Earth. His practical experience proves the efficiency of biodynamic agriculture to preserve the Earth noosphere, all elements of farm enterprises and of human.

Сучасна світова економічна криза виникла не водночас. Аналіз даних щорічника «Стан світу» яскраво висвітлює довготривалу планетарну кризу в екології, економіці і суспільному житті [4]. Як стверджують сучасні економісти, ця криза спричинена вадами господарювання, яке сьогодні неспроможне забезпечити третині жителів планети найнижчий життєвий рівень [2]. Одночасно на